

The Quality Assurance Agency for Higher Education

Kodex zajištění akademické kvality a standardů ve vysokoškolském vzdělávání

*Oddíl 3: Studenti se zdravotním postižením
březen 2010*

**KODEX ZAJIŠTĚNÍ AKADEMICKÉ KVALITY A STANDARDŮ
VE VYSOKOŠKOLSKÉM VZDĚLÁVÁNÍ**

Oddíl 3: Studenti se zdravotním postižením

březen 2010

Kodex zajištění akademické kvality a standardů ve vysokoškolském vzdělávání
Oddíl 3: Studenti se zdravotním postižením

Z anglického originálu Code of practice for the assurance of academic quality and standards in higher education, Section 3: Disabled students přeložil Jakub Kasnar.
Odborná spolupráce Mgr. Markéta Wolfová

Kvalita přeloženého textu a jeho shoda s textem originálu jsou výhradně
odpovědností sekretariátu Vládního výboru pro zdravotně postižené občany

© Vydal Úřad vlády České republiky, Vládní výbor pro zdravotně postižené občany

K vydání připravila: Lenka Krhutová, Ph.D.

Říjen 2010

Vydáno s finanční podporou Unie zaměstnavatelských svazů ČR

ISBN 978-80-7440-038-4

Předmluva k českému vydání

Před rokem, v říjnu 2009, vstoupila v České republice v platnost mezinárodní Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (Úmluva),¹ která, mimo jiné, zakládá právo lidí s postižením na přístup k terciárnímu vzdělávání a z úrovně mezinárodního zákona zavazuje Českou republiku k realizaci opatření zaměřených na zvyšování přístupnosti vysokých škol a dalších subjektů terciárního vzdělávání lidem s postižením.

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany jako stálý koordinační, iniciativní a poradní orgán Vlády České republiky pro řešení otázek rovných příležitostí občanů se zdravotním postižením schválil na jaře tohoto roku Strategii systémového zpřístupňování vysokoškolského studia studentům² se zdravotním postižením na období 2010-2014.³ Strategie v souladu s Úmluvou a dále uvedenými vládními dokumenty obsahuje formulaci vize systémových řešení, jež posouvá témata vysokoškolského vzdělávání lidí s postižením z oblasti nahodilosti, dobrovolnosti, aktu dobré vůle a otázky sociální péče do roviny lidských práv realizovaných formou přístupu k získání jejich vysokoškolské kvalifikace.

Klíčové aktivity Strategie se staly součástí Národního plánu vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením pro období 2010-2014⁴, tj. jednoho z hlavních nástrojů Vlády ČR pro realizaci lidských práv v kontextu zdravotního postižení. Národní plán obsahuje systémová opatření na úrovni jednotlivých ministerstev, jejichž cílem je zajištění rovnoprávných podmínek důstojného života lidí s postižením v ČR. Základnou pro novou konstrukci dokumentu se stala právě Úmluva. Současný národní plán

¹ platná od 29. 10. 2009, ve Sbírce mezinárodních smluv byla zveřejněna 12. 2. 2010

² student, uchazeč, absolvent atd. = také studentka, uchazečka, absolventka atd.

³ schválený Usnesením Vládního výboru pro zdravotně postižené občany dne 27. 4. 2010

⁴ schválený Usnesením vlády České republiky ze dne 29. 3. 2010 č. 253

věnuje, oproti minulým letům, zvýšenou pozornost řešení otázek vysokoškolského vzdělávání lidí s postižením zejména v souvislosti s dosažením vyšší míry jejich odborné kvalifikace.

Téma zvyšování přístupnosti vysokých škol v ČR je rovněž zasazeno do obecného rámce Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání – návrh přípravné fáze⁵, vládního dokumentu, který obsahuje opatření k zajištění přístupu ke vzdělání na všech stupních české vzdělávací soustavy, a to nejen pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením.

Existence právních norem a dalších normativních aktů, jejichž cílem je zajistit, aby lidé se zdravotním postižením měli stejná práva jako ostatní lidé, je reálným opuštěním přístupu sociální dobročinnosti. Legitimizace požadavků založená na etickém principu a potvrzená právní cestou je věc jedna, zavádění do praxe je však věcí druhou. V průběhu let se ukazuje, že i přes základní nastavení společnosti vůči lidem s postižením v ČR, které sami lidé s postižením zpravidla vnímají jako vstřícné, potýkal a potýká se proces prosazování rovných příležitostí s celou řadou obtíží. Žádný právní předpis totiž nemůže plně zajistit rovné zacházení ve světě neformálních vztahů a postojů, které jsou pro reálné naplňování rovných příležitostí nezbytné. Mnohdy máme co do činění se subjektivními i institucionálními předsudky a stereotypy, které se zásadním způsobem podílejí na tom, jak bude konkrétní právní norma naplňována.

Aktivizaci národních legislativ a dalších podpůrných opatření směrem k přístupnosti vysokých škol je možné vnímat jako součást aktuálního celosvětového trendu „přístupné prostředí pro všechny“ s názvem Design for All (DfA), pro oblast vzdělávání pak specificky s názvem (například) Universal Design for Learning (UDL).

⁵ schválený Usnesením vlády České republiky ze dne 15. 3. 2010 č. 206

Jedním z příkladů zajišťování rovnoprávného přístupu k vysokoškolskému vzdělávání v evropském prostoru je situace ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska (UK).

V roce 1995 byl v UK přijat Zákon o diskriminaci na základě zdravotního postižení [*Disability Discrimination Act 1995 (DDA)*], jímž byl explicitně stanoven požadavek zákazu diskriminace v zaměstnávání, v přístupu ke zboží, zařízením a službám, při koupi nebo pronájmu pozemků či nemovitostí a v dopravě. Přes tehdejší existenci školského zákona však bylo i nadále možné, aby vzdělávací instituce nebyly studentům s postižením přístupné, stejně jako je tomu v současné době v ČR. V zásadě tak vznikl paradox, kdy sice byly zákonem DDA vytvářeny podmínky pro vyšší míru zaměstnanosti lidí s postižením, avšak stejně systémově nebyla řešena i otázka přístupnosti ke kvalifikačním předpokladům pro výkon povolání, tj. ke vzdělání. Většina vzdělávacích subjektů včetně vysokých škol tak nebyla zákazem diskriminace ve vzdělávání zákonným způsobem vázána.

V roce 2001 byl v UK přijat samostatný Zákon o speciálních vzdělávacích potřebách a zdravotním postižení [*Special Educational Needs and Disability Act 2001 (SENDA)*], jehož cílem je zajistit rovný přístup ke vzdělání a nediskriminaci lidí s postižením specificky v oblasti vzdělávání. Tento zákon se stal v roce 2005 integrovanou součástí zákona DDA a zákaz diskriminace rozšířil také na místní školské úřady, školy včetně vysokých škol, koleje, další poskytovatele vzdělávání dospělých a další služby spojené se vzděláváním.

Z díkce novelizovaného zákona DDA z roku 2005 musí i tyto subjekty provádět přiměřená opatření a úpravy tak, aby bylo zajištěno, že lidé s postižením nemají při vzdělávání podstatnou nevýhodu v porovnání s lidmi bez postižení, a mají tedy stejnou příležitost k využití služeb – také i – v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Povinnost realizace přiměřených opatření a úprav se vztahuje na všechny činnosti a zařízení vysokoškolské instituce a fáze vzdělávacího procesu včetně všech aspektů výuky, tj. přednášek,

laboratorních prací, práce v terénu, pracovních stáží, školení, seminářů a dalších setkání; poskytování studijních a informačních materiálů v dostupných/alternativních formátech; podpory flexibilních metod výuky, procesu zkoušení a hodnocení studijních výsledků, možnosti delší lhůty pro ukončení studijního kurzu apod. Realizace přiměřených úprav se dále týká nejen zajištění přístupnosti budov vzdělávacích institucí a jejich vybavení, nýbrž také přístupu k realizaci výzkumných aktivit, e-learningu, distančního vzdělávání, k dostupnosti zdrojů pro studium, jako jsou knihovny a počítačové vybavení atd., k dostupnosti poradenství a dalších podpůrných služeb a v neposlední řadě se týká rovněž přístupnosti stravovacích, ubytovacích, případně rekreačních zařízení vysokých škol.

S účinností od roku 2006 je v UK platná další legislativní úprava podpory rovnosti příležitostí lidí se zdravotním postižením, tzv. Povinnost rovnosti osob s postižením [*Disability Equality Duty*], která je právně závazná pro všechny organizace veřejného sektoru. Uvedená právní úprava byla zakomponována do zákona DDA a stejně jako všechny veřejné instituce, tak také vysoké školy v UK zavazuje k tomu, aby odstraňovaly protiprávní diskriminaci lidí se zdravotním postižením, podporovaly rovnost příležitostí lidí s postižením, vylučovaly obtěžování lidí s postižením, podporovaly pozitivní postoje vůči lidem se zdravotním postižením a jejich participaci na veřejném životě.

Novelizace zákona DDA v kontextu vzdělávání představuje zcela nový přístup, který je zaměřen spíše na institucionální změny než na konkretizované úpravy pro jednotlivce a umožňuje tak systémověji, komplexněji a pružněji reagovat na aktuální potřeby praxe.

Agentura *The Quality Assurance Agency for Higher Education* (QAA) se zabývá kvalitou a hodnocením veřejných vysokých škol.⁶ Institucím, které ji podporují, poskytuje služby formou externího

⁶ Pro privátní sektor ve vysokém školství je významná činnost britské akreditační rady *The British Accreditation Council for Independent Further and Higher Education* (BAC).

auditu a hodnocení. QAA zveřejnila v roce 1999 Kodex zajištění akademické kvality a standardů ve vysokoškolském vzdělávání [*Code of Practice for the Assurance of Academic Quality and Standards in Higher Education*] (Kodex). Kodex je součástí širšího rámce referenčních bodů pro zajišťování kvality v UK tzv. *Academic Infrastructure*.⁷ Na jaře letošního roku byl Kodex v souvislosti s klíčovými změnami legislativy v UK zásadním způsobem přepracován.

Kodex má deset oddílů, Oddíl 3 je cíleně zaměřen na zajištění kvality vysokoškolského studia lidem se zdravotním postižením a obsahuje 21 zásad včetně komentářů - vysvětlení k zásadám. Klíčovou tezí tohoto oddílu Kodexu je vědomí a respektování skutečnosti, že studenti se zdravotním postižením jsou nedílnou součástí akademické obce. Výchozím bodem pro zajištění kvality jejich studia je předpoklad, že vytváření podmínek k jejich studiu ve smyslu „přístupný a přiměřený“ není něčím navíc, něčím „dalším“, ale že jde o součást celkových služeb, které vzdělávací instituce poskytuje. Vzdělávací a další aktivity, které škola nabízí, musí být zajištěny studentům s postižením ve stejném rozsahu a kvalitě jako ostatním studentům.

Pro porozumění obsahu Kodexu je důležitá znalost výše uvedených souvislostí, tj. okolností vzniku dokumentu, jeho pozice v systému celkového rámce standardů a kvality v prostoru vysokoškolského vzdělávání v UK a způsob jeho použití. Dokument byl vytvořen zcela v duchu legislativy UK, v textu Kodexu je rovněž mnoho odkazů na specificky britské prostředí, jež nejsou přenositelné mimo rámec UK. Z tohoto důvodu se překladatelský tým potýkal na mnoha místech s obtížemi v podobě chybějících českých ekvivalentů jak v úrovni jednotlivých slov, tak v úrovni významů některých slovních spojení. Překlady názvů institucí nebo

⁷ Informace o celkovém souboru referenčních bodů je možné nalézt na adrese:
<http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/default.asp>

dokumentů, k nimž již existují referenční české překlady, jsou v textu uvedeny v češtině, v hranaté závorce za nimi je pak uveden originální název v angličtině.

Situace v oblasti vysokoškolského vzdělávání lidí se zdravotním postižením v UK a v ČR je velmi rozdílná, a to jak z hlediska společenského, historického, ekonomického a dalších kontextů, tak zejména z hlediska legislativního ukotvení rovnosti podmínek vysokoškolského studia všem bez rozdílu zdravotního stavu. Jsme si vědomi, že v tomto smyslu nelze bez dalšího srovnávat podmínky vysokoškolského vzdělávání lidí s postižením v obou zemích. Záměrem českého vydání třetího oddílu Kodexu je představit jej jako příklad fungující praxe i možnou inspiraci pro nastavení plnoprávných, důstojných a kvalitních podmínek vysokoškolského studia lidí s postižením ve světle probíhající reformy terciárního vzdělávání v ČR.

V Praze 2. října 2010

Lenka Krhutová, Ph.D.
*předsedkyně Odborné skupiny pro vzdělávání
Vládní výbor pro zdravotně postižené občany*

Kodex zajištění akademické kvality a standardů ve vysokoškolském vzdělávání

Oddíl 3: Studenti se zdravotním postižením březen 2010

© The Quality Assurance Agency for Higher Education 2010

První vydání 2001

Druhé vydání 2010

ISBN 978 1 84979 069 7

Všechny publikace QAA jsou dostupné na www.qaa.ac.uk

Tištěné kopie aktuálních publikací jsou dostupné na adrese:

Linney Direct

Adamsway

Mansfield

NG18 4FN

Tel 01623 450788

Fax 01623 450481

Email qaa@linneydirect.com

Registrovaná charitativní čísla 1062746 a SC037786

KODEX ZAJIŠTĚNÍ AKADEMICKÉ KVALITY A STANDARDŮ VE VYSOKOŠKOLSKÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Oddíl 3: Studenti se zdravotním postižením březen 2010

-

**THE QUALITY ASSURANCE AGENCY
FOR HIGHER EDUCATION**

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany

Obsah

Předmluva	14
Úvod	17
Kdo má zdravotní postižení?	20
Legislativní požadavky na opatření pro studenty se zdravotním postižením	21
Zásady a vysvětlení	26
Obecné zásady	26
Institucionální a strategický management	27
Plánování, monitorování a hodnocení	28
Trvalý profesní rozvoj	29
Informace pro potenciální i současné studenty a zaměstnance	30
Procesy a postupy při přijímacím řízení	32
Zápis, registrace a přijímání studentů	35
Koncepce studijního plánu	36
Studium a výuka	37
Hodnocení studia	39
Akademická podpora studentů se zdravotním postižením	41
Informační a komunikační technologie (IKT)	41
Přístup ke službám pro studenty	43
Další odborná podpora	44
Profesní vzdělávání, informace a poradenství	45
Fyzické prostředí	46
Institucionální postupy	48
Výklad pojmů	50
Dodatek 1: Zásady	53
Dodatek 2: Členové poradní skupiny pro tvorbu <i>Oddílu 3: Studenti se zdravotním postižením tohoto Kodexu</i>	58
Dodatek 3: Další informace	59

Předmluva

1 Tento dokument je druhým vydáním kodexu zaměřeného na studenty se zdravotním postižením (původně název „Students with disabilities“) na vysokých školách ve Spojeném království (UK). Jde o jeden ze sady vzájemně souvisejících dokumentů, jež tvoří souhrnný *Kodex pro zajištění akademické kvality a standardů ve vysokoškolském vzdělávání (Kodex)* [Code of practice for the assurance of academic quality and standards in higher education (Code of practice)] s cílem pomoci vysokým školám, které podporují Agenturu pro zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání [Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA)] a ostatním orgánům poskytujícím vysokoškolské vzdělávání ve Spojeném království.

2 Souhrnný *Kodex* a jeho 10 jednotlivých oddílů byly původně připraveny mezi lety 1998 a 2001 jako reakce na zprávy Skotské komise Národního výboru pro zkoumání vysokoškolského vzdělávání [National Committee of Inquiry into Higher Education and its Scottish Committee] (*Dearingova a Garrickova zpráva*), [Dearing and Garrick Reports]. *Kodex* podporuje vnitrostátní dohody směřující k zajištění kvality vysokého školství ve Spojeném království. V rámci celého systému rozlišuje kompletní řadu principů (zásad), které pokrývají záležitosti týkající se řízení akademické kvality a standardů ve vysokoškolském vzdělávání. Poskytuje institucím oficiální referenční bod pro jejich vědomé, aktivní a systematické zajišťování akademické kvality a standardů svých programů, udělování ocenění a kvalifikací.

3 *Kodex* předpokládá, při vědomí principů a postupů dohodnutých v rámci UK, že každá instituce má své vlastní způsoby nezávislého ověřování jak kvality a standardů, tak i účinnosti svých systémů zajišťujících kvalitu. Při vývoji *Kodexu* bylo využito rozsáhlé pomoci řady zkušených praktiků.

4 *Kodex* neobsahuje zákonné požadavky. Přestože je v tomto oddílu nezbytné odkázat na příslušnou legislativu, především *Zákon o diskriminaci na základě zdravotního postižení z roku 1995* (ve znění z roku 2005)¹ [Disability Discrimination Act], nejedná se zde o podrobný či komplexní přehled těchto požadavků. V oddílech *Kodexu*, jež se vztahují k legislativě či podobným závazkům, se usilovalo o zajištění vzájemné slučitelnosti. V *Kodexu* jsou uvedeny rovněž činnosti, které legislativa sice výslovně nevyžaduje, ale je možné je považovat za osvědčené postupy.

5 Sled a množství událostí, k nimž došlo ve vysokoškolském vzdělávání v UK od roku 2001, vedlo QAA k tomu, aby začala pracovat na korekci jednotlivých oddílů *Kodexu*. Během realizace tohoto úkolu se QAA rozhodla přezkoumat rovněž strukturu jednotlivých oddílů, zvláště pak nahradit původní formát „zásady a opatření“ přístupem „zásady a vysvětlení“ zejména z důvodu lepšího objasnění důležitosti zásad. Změnou tohoto postoje byla omezena možnost přistupovat ke *Kodexu* formou kontrolního seznamu. QAA tím usilovala o splnění Doporučení 4 (část 4) Komise pro lepší regulaci [Better Regulation Task Force, (BRTF)] uvedeném ve zprávě *Higher Education: Easing the Burden* z července 2002.² Tento upravený oddíl také zohlednil *Standardy a hlavní směry pro zabezpečování kvality v evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání*³ [Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area].

6 Upravené oddíly *Kodexu* jsou tedy nyní rozčleněny do řady zásad a doprovodných vysvětlení. Uvedené zásady vyjadřují podstatu principu, který akademická komunita označila jako důležitý pro zajišťování standardů a kvality ve vysokoškolském vzdělávání.

¹ *Zákon o diskriminaci na základě zdravotního postižení z roku 2005* je dostupný na: <http://www.opsi.gov.uk/Acts/acts2005>.

² Zpráva *Higher Education: Easing the Burden* je dostupná na: <http://archive.cabinetoffice.gov.uk/brc/publications/2002.html>.

³ *Standardy a hlavní směry pro zabezpečování kvality v evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání* jsou dostupné na: http://www2.dkit.ie/about_dkit/documents_and_policies/policies.

Jednotlivé instituce by měly být schopny prokázat, že se zabývají záležitostmi upravenými těmito zásadami na úrovni řídicích a organizačních procesů, přičemž zohledňují vlastní institucionální potřeby, tradice, kulturu i způsoby rozhodování. Doprovodná vysvětlení zdůrazňují, proč jsou zásady důležité.

7 *Kodex* je přehledem osvědčených postupů, které byly schváleny akademickou komunitou. Jako takový je užitečný pro audit prováděný QAA i pro kontrolní procesy, které posuzují, nakolik instituce zohlednila *Kodex* a jeho zásady při tvorbě a realizaci svých vlastních strategií.

8 Pro instituce mohou být vysvětlení užitečná při vytváření jejich vlastního přístupu, a také z hlediska možnosti určité flexibility postupů v závislosti na lokálních potřebách. Je však důležité zdůraznit, že se QAA těmito vysvětleními při vlastním provádění auditu a hodnocení postupu jednotlivých institucí nezabývá.

9 Není zcela nezbytné, aby byli akademičtí a další zaměstnanci detailně seznámeni se všemi různými oddíly *Kodexu*. Přesto se očekává, že budou s institucionálními přístupy, které jsou tímto *Kodexem* utvářeny, seznámeni, stejně tak jako se všemi jeho částmi důležitými pro plnění jejich povinností.

10 Pro snazší orientaci a přehlednost jsou zásady bez doprovodných vysvětlení uvedeny v seznamu v Dodatku 1 (strana 53).

11 První verze tohoto oddílu *Kodexu* byla vydána v roce 1999. Vydání druhé verze předcházela konzultace se zaměstnanci institucí, kteří pomohli zaktualizovat *Kodex* tak, aby zohledňoval jejich praktické zkušenosti s využitím rad obsažených v předchozí verzi.

Úvod

12 Výchozím bodem tohoto oddílu *Kodexu* je uznání, že studenti se zdravotním postižením jsou nedílnou součástí akademické komunity a jako takoví mají všeobecný nárok na poskytnutí vzdělání způsobem vyhovujícím jejich individuálním potřebám. Přístupné a náležité poskytování vzdělání je stěžejní pro veškeré služby, které instituce poskytuje. Je třeba zohlednit nároky studentů se zdravotním postižením a zajistit jejich kvalitu stejným způsobem jako v případě jakýchkoli jiných opatření. Instituce by měly být schopny efektivně se zabývat jednotlivými případy a řešit je způsobem, který rozvíjí inkluzivní vzdělávání.

13 Korekce tohoto *Kodexu* se ujala poradní skupina QAA, jejímiž členy byli zástupci vysokých škol s praxí jak v oblasti výuky, tak reflexe zkušeností studentů, dále výzkumníci, kteří publikují práce o zkušenostech studentů s postižením a členové sektorových orgánů disponující odbornými znalostmi v oblasti podpory rovnosti a přístupu k vysokoškolskému vzdělávání. Členové poradní skupiny jsou uvedeni v seznamu v Dodatku 2. Tato skupina čerpala z velkého množství publikací a průzkumu zkušeností studentů se zdravotním postižením, který proběhl po prvním vydání *Kodexu*. V Dodatku 3 jsou uvedeny publikace s detailnějším popisem rad institucím pro tvorbu jejich vlastních opatření.

14 V souladu s celkovým obecným pojetím *Kodexu* přesouvá toto přepracované vydání své zaměření od podrobností konkrétních požadavků na instituce k obecnějšímu přehledu principů. Objasňuje přitom pojetí, v jehož rámci by se měly instituce vypořádávat se svými povinnostmi. Mimo to zohledňuje toto přepracované vydání i následující základní principy:

- přijetí skutečnosti, že Zákonem o diskriminaci na základě zdravotního postižení a Povinností rovnosti osob s postižením

(viz odstavec 27-29) byly zdůrazněny požadavky na instituce, aby zvažovaly zajištění podmínek studia studentů se zdravotním postižením spíše z hlediska nároků než z hlediska potřeb; a že by institucím měla být poskytována vhodná pomoc, aby mohly těmto nárokům vyhovět

- přijetí potřeby pomoci při naplňování Povinnosti rovnosti osob s postižením. Přestože bude i nadále existovat potřeba specifických úprav pro jednotlivé studenty, měly by být instituce schopny připravit se na řadu dalších možných požadavků v rámci svého strategického plánování. Účinné předvídání – anticipace snižuje tlak na pracovníky, který vzniká při tvorbě ojedinělých opatření pro jednotlivé studenty.
- porozumění faktu, že se instituce budou lišit ve své struktuře i ve způsobu realizace konkrétních postupů. Z tohoto důvodu není možné, aby dokument předložil detailní doporučení metod pro jednotlivé oblasti (například pro stanovení povahy a rozsahu odpovídajících úprav při naplňování práv studentů se zdravotním postižením). Podstatné je, aby instituce měly jasno v tom, jakým způsobem budou dané postupy realizovat, a dále - zda a jakou příležitost mají studenti se zdravotním postižením diskutovat o svých požadavcích s příslušným personálem. Odpovídající informace o postupech a možnostech by měly být srozumitelně sděleny zaměstnancům i studentům.
- přijetí skutečnosti, že zodpovědnost za naplňování práv studentů se zdravotním postižením se vztahuje na všechny zaměstnance dané instituce

15 Ačkoliv od doby prvního vydání *Kodexu* začalo do oblasti vysokoškolského vzdělávání vstupovat více studentů se zdravotním postižením, stále zde mají nedostatečné zastoupení a jejich zkušenosti

se zajištěním studia jsou velmi rozmanité.⁴ Existuje řada osvědčených postupů, jak poskytovat podporu studentům se zdravotním postižením, jak používat metody výuky a hodnocení i jakým způsobem koncipovat přístupnost fyzického prostředí.⁵ Průzkum zkušeností studentů s postižením však ukázal, že překážky v oblasti studijních příležitostí stále přetrvávají, ať již se jedná o fyzickou přístupnost či o inkluzivní učební metody.⁶

16 Tato část Kodexu má pomoci institucím zaměřit pozornost na dopady aktuálních zákonů a postupů. Výsledky výzkumů potvrzují, že první vydání dokumentu přispělo k vyšší uvědomělosti institucí a provádění efektivnějších opatření v této oblasti.⁷ Toto nové vydání zohledňuje jak změnu právního kontextu, tak také vyšší dostupnost informací o možnostech zlepšení zkušenosti studentů se zdravotním postižením při studiu. Poskytuje rady týkající se nároků těchto studentů během celého jejich studentského života – od podání přihlášky až po udělení kvalifikace. Obsahuje rovněž sekce, které mají mimořádný vliv na přechod od studia k práci.

17 Vyšší kvalita zajištění studijních podmínek studentům se zdravotním postižením není odpovědností jen těch, kteří mají na starosti podporu lidí s postižením či vzdělávání, nýbrž celého personálu instituce. Měla by být realizována taková opatření zajišťující existenci efektivní komunikace a spolupráce, aby mohlo být zaručeno plnění nároků studentů. Z toho důvodu je kladen důraz na potřebu poskytovat zaměstnancům nejen příslušné a včasné informace, ale i příležitosti k profesnímu rozvoji, které jim umožní plnit očekávání tohoto *Kodexu*.

⁴ DIUS (2009) *Disabled Students and Higher Education: Higher Educational Analysis*; dostupné na http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/corporate/migratedd/publications/d/dius_rr_09_06.pdf

⁵ QAA (2009) *Outcomes from institutional audit: Institutions' support for students with disabilities 2002–2006, Special study*; dostupné na <http://www.qaa.ac.uk/reviews/institutionalaudit/outcomes>

⁶ Jacklin, A a kol. (2006) *Improving the experiences of disabled students in higher education*; Riddell, S a kol. (2005)

⁷ Fuller, M a kol. (2009) *Improving Disabled Students' Learning*

Kdo má zdravotní postižení?

18 Při posuzování, zda má člověk zdravotní postižení či nikoli, se často odkazuje na sociální model zdravotního postižení, podle něhož jsou lidé s postižením znevýhodňováni překážkami nejen v oblasti sociální a postojové, nýbrž také v oblasti prostředí. Právě toto považuje poradní skupina za klíčový princip následujících zásad a zdůrazňuje tím, že by se instituce měly zaměřovat na vytváření inkluzivního prostředí, v němž se usiluje o nejlepší možné zkušenosti a kvalitní zajištění studia všem studentům.

19 V některých případech však bude muset instituce sama posoudit, co považovat za postižení. Vzhledem k současné legislativě je v oblasti vysokoškolského vzdělávání nejčastěji uváděna definice ze Zákona o diskriminaci z důvodu zdravotního postižení [Disability Discrimination Act (DDA)]. Podle této definice je osobou se zdravotním postižením člověk s „fyzickým či mentálním postižením, které má závažné a dlouhodobé negativní důsledky pro jeho schopnost vykonávat běžné každodenní aktivity.“ Uvedená definice postihuje širokou škálu postižení včetně následujících: tělesné a smyslové postižení, specifické poruchy učení včetně dyslexie, onemocnění jako je HIV nebo rakovina a problémy v oblasti duševního zdraví. Dodatečné informace týkající se právní definice je možné získat buď od Komise pro rovné příležitosti a lidská práva [Equality and Human Rights Commission (EHRC)]⁸ nebo z doplňkových publikací uvedených v Dodatku 3.

20 Někteří studenti mohou mít postižení ve chvíli, kdy podávají přihlášku na vysokou školu, jiní se mohou postiženými stát nebo si uvědomit již existující postižení až po zahájení studia. Stav některých může být proměnlivý, další studenti mohou mít postižení dočasně kvůli nehodě či nemoci. V takových případech bude potřebné, aby instituce

⁸ <http://www.equalityhumanrights.com/advice-and-guidance/your-rights/disability>

již měly zavedena příslušná opatření na podporu studentů na základě identifikace typu zdravotního postižení a nároků na zajištění podmínek studia, které z nich plynou. Přestože je v tomto procesu nezbytné zveřejnění faktu samotnými studenty, je nutné, aby instituce ke zdravotnímu postižení přistupovaly pozitivně. V zájmu institucí je zaručit, že jejich struktury a příslušná opatření zohledňují kompletní rozsah nároků, které mohou studenti se zdravotním postižením mít, a že je jejich zajištění dostatečně flexibilní, aby vyhovělo měnícím se nárokům jednotlivců v průběhu celého jejich studia.

Legislativní požadavky na opatření pro studenty se zdravotním postižením

21 Legislativní požadavky týkající se diskriminace osob se zdravotním postižením ve Spojeném království jsou založeny na principu, že fyzické a mentální poškození není samo o sobě postižením, ale může se jím stát v souvislosti s postupy či prostředím, které danému člověku ztěžují plné zapojení a/nebo omezují jeho možnosti. Legislativa klade na instituce odpovědnost za změnu postupů a prostředí tak, aby byly odstraněny ony hendikepující vlivy a překážky v procesu zapojování. Instituce by si měly být vědomy toho, že i nadále bude používáno precedenční právo pro stanovení povahy postižení, které je legislativně vymezeno, a rozsahu provádění úprav s ohledem na konkrétní okolnosti.

22 Základní legislativou ve Spojeném království je zákon DDA z roku 1995, který byl novelizován dalšími zákony, zvláště pak Zákonem o speciálních vzdělávacích potřebách a zdravotním postižení z roku 2001 [*Special Educational Needs and Disability Act 2001 (SENDA)*] a zákonem DDA z roku 2005. Část IV zákona o diskriminaci na základě zdravotního postižení se zabývá zejména vztahem vysokých škol a uchazečů o studium, studentů a absolventů. Instituce mají povinnost nediskriminovat studenty se zdravotním postižením ať již tím, že je vystaví „méně příznivému zacházení“,

anebo tím, že nezvládnou zajistit odpovídající úpravy strategií, postupů či úprav prostředí tak, aby se vypořádaly s nevýhodami, s nimiž se student se zdravotním postižením při studiu setkává. Úpravy by se měly provést všude tam, kde umožní studentům se zdravotním postižením prokázat, že dosahují studijních výsledků, které jsou potřebné v rámci dané instituce k udělení kreditů a/nebo kvalifikace.

23 Provedení úprav bude vycházet ze zvážení situace jednotlivého studenta a zapojí daného studenta do projednávání možných postupů. Co je pro instituci „přiměřené“ se bude lišit v závislosti na řadě faktorů a bude záviset na okolnostech jednotlivých případů. Mezi faktory, jež určují, co je přiměřené, se řadí, kromě účinnosti konkrétních kroků, které umožní studentovi překonat příslušné znevýhodnění, také vliv na ostatní studenty, zdravotní a bezpečnostní otázky a finanční náklady pro instituci. Povinnost provést odpovídající úpravy se uplatňuje v souvislosti s přijímacím řízením, výukou, a dalšími službami, které instituce studentům poskytuje. Kromě těchto úprav mají instituce také povinnost provést antipacpační úpravy ve všech dalších oblastech (viz odstavec 27).

24 Zákon DDA sice určuje obecná práva studentů se zdravotním postižením na přiměřené úpravy, současně však umožňuje instituci použití konkrétních norem pro odbornou způsobilost, které nemusí být dále upravovány. Normy pro odbornou způsobilost jsou definovány v části IV §28S zákona o diskriminaci na základě zdravotního postižení jako „akademická, lékařská či jiná norma použitá jménem nebo přímo samotným poskytovatelem vzdělání za účelem stanovení, zda daná osoba má, či nemá konkrétní stupeň způsobilosti či schopnosti“. Přestože neexistuje povinnost provádět jakékoli úpravy samotné normy pro odbornou způsobilost, týká se tato povinnost posouzení dané normy, tj. procesu, jež umožní studentovi prokázat, že tyto normy splňuje. Instituce smí použít normy pro odbornou způsobilost za účelem stanovení předpokladů pro přijetí ke studiu nebo pro udělení kreditů, kvalifikace či práva postoupit do další úrovně příslušného programu.

25 Normy pro odbornou způsobilost mohou být stanoveny institucí jako takovou nebo je může instituce zavést jako zástupce odborného, statutárního či regulatorního orgánu. Od institucí se očekává, že budou schopny nejen zdůvodnit použití norem pro odbornou způsobilost ve svých studijních programech, ale také prokázat, že pravidelně přezkoumávají ty normy, které samy stanovily, aby se ujistily, že jsou nediskriminační a přiměřené. V tomto dokumentu jsou uvedeny další informace o normách pro odbornou způsobilost v sekcích týkajících se procesů a postupů při přijímacím řízení, hodnocení výsledků studia a koncepce studijního plánu.

26 Další informace o definici norem pro odbornou způsobilost a příklady osvědčených postupů pro jejich použití jsou dostupné v dokumentaci vydané některým z odborných, statutárních či regulatorních orgánů (viz Dodatek 3) nebo v přepracovaném *Code of Practice (revised) for providers of post-16 education and related services* vydaném Komisí pro práva osob s postižením [Disability Rights Commission (DRC)], jejíž kompetence nyní má Komise pro rovné příležitosti a lidská práva [Equality and Human Rights Commission].

27 Vedle povinnosti reagovat na nároky jednotlivých studentů se institucí jakožto organizací ve veřejném sektoru týká také Povinnost rovnosti osob s postižením [Disability Equality Duty (DED)],⁹ která vešla v platnost v prosinci 2006. DED vyžaduje od institucí, aby věnovaly náležitou pozornost nutnosti eliminovat nezákonnou diskriminaci osob se zdravotním postižením a aby při vykonávání všech svých úkolů propagovaly rovnost příležitostí pro lidi se zdravotním postižením.

28 Naplňování povinností uvedených v DED pro instituce obnáší spíše anticipaci možných požadavků, které mohou studenti se zdravotním postižením mít, než pouze individuální tvorbu úprav pro jednotlivce. Od institucí se žádá, aby byly iniciativní při vyhodnocování dopadů svých strategií, postupů a opatření a aby prováděly

⁹ Viz <http://www.dotheduty.org>

změny z těchto hodnocení plynoucí. DED od institucí vyžaduje, aby si vytvořily Program rovnosti osob s postižením [Disability Equality Scheme (DES)] se zapojením lidí se zdravotním postižením již od samého počátku jeho tvorby. DES bude zahrnovat: popis již fungujících opatření instituce pro shromažďování informací o její výkonnosti v souvislosti s rovností osob s postižením; opatření pro hodnocení účinků aktivit instituce a jejich případné zkvalitňování; akční plán definující klíčové kroky, které hodlá instituce podniknout za účelem podpory rovnosti osob s postižením v průběhu platnosti DES; detailní informace, jak lidé s postižením participovali na vývoji DES a jakým způsobem hodlá instituce využít nashromážděné údaje ke zhodnocení efektivnosti svého akčního plánu a k přípravě budoucích DES. Další informace a rady týkající se vývoje a použití DES je možné nalézt v příručce, kterou původně vydalo DRC pod názvem *Further and higher education institutions and the Disability Equality Duty, Guidance for Principals, Vice-Chancellors, governing boards and senior managers working in further and higher education institutions in England, Scotland and Wales*.¹⁰

29 Zapojení samotných studentů se zdravotním postižením do procesu zkvalitňování výstupů jednotlivých opatření je klíčovým prvkem DED. Totéž se vztahuje k zapojení studentů do diskuze s institucemi o požadavcích studentů na podporu, jež jim umožní vyhovět nárokům studijních programů.

30 Mezi institucemi, které fungují v rámci současných právních požadavků optimálně, se budou pravděpodobně vyskytovat některé podobné rysy. Některé z nich například aktivně vyvíjejí filozofii pozitivně reflektující rozmanitost a současně mají vedoucí manažery, kteří se aktivně zapojují do procesu zvyšování přístupnosti i rovnosti a kteří berou i rozpočtové a ostatní dopady svých povinností vážně. Ohled na nároky studentů se zdravotním postižením byl v těchto institucích aspektem při všech rozhodnutích a aktivitách. Podpora rovnosti osob s postižením je považována za odpovědnost všech

¹⁰ Dostupné na <http://www.dotheduty.org/sectoral-guidance.asp>

zaměstnanců a nikoliv jen těch, do jejichž konkrétní kompetence studenti s postižením spadají. Místo očekávaných úprav na poslední chvíli se jednotlivým zaměstnancům dostává náležité a včasné podpory, aby mohli vytvářet inkluzivní formy výuky a hodnocení. Při uplatňování DES jsou do vývoje přístupů a metod a jejich následné realizace zapojeni studenti se zdravotním postižením.

31 Během své činnosti si byla poradní skupina zodpovědná za přepracování tohoto oddílu *Kodexu* vědoma vývoje právních předpisů o rovnosti. V dubnu 2009 byl předložen návrh zákona o rovných příležitostech [Equality Bill], který zavádí povinnou rovnost široké veřejnosti před veřejnými orgány (doložka 143). Bude-li tento zákon schválen, přinese jak změny do současného zákona DDA, tak také sloučí zdravotní postižení, pohlaví, rasu a další důvody diskriminace do jediného právního aktu. Stejně tak, bude-li návrh schválen, vstoupí větší část tohoto zákona v platnost na podzim 2010. Vzhledem k tomu, že vysoké školy podléhají jakékoliv nové legislativě, doporučuje se jim udržovat si přehled o nejnovějším vývoji legislativy.

32 Poradní skupina si byla rovněž vědoma zvyšující se internacionalizace britského vysokoškolského vzdělávání. V této souvislosti se k nárokům studentů se zdravotním postižením vztahuje mnoho důsledků, které zahrnují:

- možnost, že studenti z jiných zemí mohou mít postižení, které dosud nebylo institucí evidováno nebo vůči němuž v jejich rodných zemích existují postoje, kvůli nimž se budou zdráhat ho oznámit a vyhledat pomoc
- omezení stipendia pro studenty se zdravotním postižením¹¹ na domácí studenty a s tím i přímo spojená finanční podpora poskytovaná institucím radou pro financování

¹¹ Stipendium pro studenty s postižením [Disabled Students' Allowance] je dotace poskytovaná studentům v Anglii, kteří splňují podmínky pro poskytnutí pomoci na úhradu dodatečných výdajů na studium, jimž čelí v důsledku svého postižení či specifické poruchy učení. Viz <http://www.direct.gov.uk>.

- povinnosti britských institucí zapojených do společného projektu se zahraničním partnerem

Přes výše uvedené skutečnosti stále platí princip, že povinnosti institucí vůči studentům se zdravotním postižením zůstávají stejné bez ohledu na jejich národnost, majetek či lokaci.

Zásady a vysvětlení

Obecné zásady

1

Nevýhody a vyloučení ve vzdělávání, jimž mnoho lidí se zdravotním postižením čelí, nejsou nevyhnutelným důsledkem jejich postižení či zdravotního stavu, ale vycházejí z překážek v oblasti sociální, postojové a environmentální. Instituce zajišťují, aby v rámci všech jejich přístupů, postupů a aktivit včetně strategického plánování a alokace zdrojů byl brán ohled na odstraňování těchto překážek, a tím, aby bylo umožněno studentům se zdravotním postižením účastnit se akademického i sociálního života instituce ve všech oblastech.

Současná legislativa je založena na principu, že nevýhody a vyloučení ve vzdělávání, jimž mnoho lidí se zdravotním postižením čelí, nejsou nevyhnutelným důsledkem jejich postižení či zdravotního stavu, ale mají původ v postojových a environmentálních překážkách. V rámci instituce by měly existovat důsledně uplatňované metody pro posuzování pozitivního i negativního vlivu jak současných, tak i navrhovaných postupů a strategií týkajících se přístupnosti pro studenty se zdravotním postižením.

Do procesu identifikace institucionálních bariér by instituce měly zapojit studenty se zdravotním postižením. V konkrétních případech (například má-li instituce uzavřenou dohodu či partnerství s jinou školou nebo fakultou) by se do těchto diskuzí mohli prospěšně zapojit možní zájemci o studium spolu s bývalými i současnými studenty za účelem vytypování možných potřebných úprav. Pro toto zapojení by měla instituce poskytnout přiměřené množství zdrojů.

V rámci uvedené činnosti by instituce měly připustit, že studenti se zdravotním postižením pocházejí z různých prostředí, proto i ti, jejichž postižení může být označeno za stejné, mohou mít ve skutečnosti jiné požadavky. Z tohoto důvodu by instituce měly realizovat své povinnosti flexibilně, aby studenti s postižením mohli vyjádřit svůj názor ve všech oblastech během různých období svého studentského života.

Institucionální a strategický management

2

Vedoucí manažeři včetně manažerů na nejvyšších pozicích řídí rozvoj inkluzivních strategií a postupů svých institucí s cílem zlepšit zkušenosti studentů se zdravotním postižením v instituci.

Vedoucí manažeři instituce by na sebe měli vzít roli čelních představitelů při prosazování principu rovnosti studentů se zdravotním postižením. Zvláště by pak měli zajistit, aby byly zavedeny strategie a postupy na podporu anticipačních opatření a aby instituce byla odhodlána dokázat více než jen minimum stanovené zákonem. Informace o akcích instituce by měly být veřejně dostupné v dokumentaci jejího Programu rovnosti osob s postižením (DES) či Programu rovnosti jednotlivců [Single Equality Scheme]. V rámci instituce bude vydána výroční zpráva o realizaci aktivit v rámci daného programu.

Vedoucí manažeři by měli zajistit přístup všech zaměstnanců k příslušným rozvojovým činnostem instituce. Personál školy či útvar školy s konkrétní odpovědností za koordinaci podpory studentů se zdravotním postižením by měli mít potřebné prostředky na zajištění toho, aby byly inkluzivní postupy pevně zakotveny do všech činností instituce. Vývoj strategií, které mají vliv či možný dopad na studenty se zdravotním postižením, by měl být konzultován s personálem, který má odborné znalosti v oblasti začleňování studentů s postižením a který je jim přímo k dispozici.

Dále by vedoucí manažeři měli zajistit, aby nejvyšší rozhodovací orgány instituce schválily strategie vztahující se k inkluzi.

Plánování, monitorování a hodnocení

3

Instituce shromažďují informace o zdravotních postiženích oznámených studenty a vhodně je používají ke sledování přijímacího řízení i postupu studia studentů se zdravotním postižením.

4

Instituce provozují systémy pro monitorování účinnosti podpory studentů se zdravotním postižením, hodnocení průběhu jejich studia a zjišťování možností pro zlepšení podmínek studia.

Instituce poskytnou studentům příležitost oznámit své zdravotní postižení a zajistí, aby si byli vědomi svého práva dát souhlas před tím, než bude o tomto oznámení informován příslušný personál. Studenti budou moci oznámit své postižení po celou dobu svého studia. Pro zajištění řádného nakládání s informacemi by si zaměstnanci měli být vědomi směrnic a nařízení týkajících se ochrany osobních údajů.

Institute by měly pravidelně shromažďovat, analyzovat a monitorovat komplexní údaje (jako například studentovu zpětnou vazbu, studijní postup, míru spokojenosti, míru úspěšnosti a doporučení) s cílem zajistit, aby bylo zlepšování zkušeností spojených se studiem studentů s postižením obsaženo v plánování instituce. Jak vyžaduje Povinnost rovnosti osob s postižením (DED), je jednání na základě získaných informací součástí standardních postupů a strategií instituce pro monitorování a zlepšování kvality. Pokrok směrem k vyšší míře inkluze je možné hodnotit s využitím souhrnných údajů instituce ve výroční aktualizaci DES (nebo Programu rovnosti jednotlivců).

Trvalý profesní rozvoj

5

Institute umožňují zaměstnancům účastnit se různých aktivit trvalého profesního rozvoje, aby si zlepšili své znalosti, analyzovali své metody a rozvíjeli je, a tím přispěli k plně inkluzivnímu institucionálnímu vzdělávání.

Zaměstnancům je, pro porozumění, co pro ně v jejich pozicích současné právní předpisy o lidech se zdravotním postižením znamenají, nabídnuta pomoc a podpora. Zaměstnanci by měli mít rovněž trvalý přístup k informacím o vytváření inkluzivního institucionálního vzdělávání, za něž sdílí odpovědnost – pro dosažení tohoto cíle by se měli snažit o úzkou spolupráci se studenty se zdravotním postižením a přijmout pomoc od svých institucí.

Aby bylo možné poradit si s měnícími se požadavky a odlišnými předchozími zkušenostmi zaměstnanců týkajících se studentů se zdravotním postižením, měly by existovat dostupné možnosti rozvoje. Některá školení mohou být zaměřena na zvládání potřeb konkrétních skupin zaměstnanců, například pokud jde o proces přijímacího řízení a použitelnost informačních systémů k podpoře studia. Mimo to by měly

být informace o inkluzivních postupech zakotveny ve všech školeních a rozvojových činnostech, kde je to jen možné.

Zaškolovací programy i akreditované studijní a výukové kurzy pro nové akademické pracovníky by měly obsahovat informace o právech studentů se zdravotním postižením a pomoci, kterou mohou zaměstnanci očekávat při participaci na rozvoji inkluzivního institucionálního vzdělávání.

Tato školení by měla být dostatečně finančně zajištěna a měla by být vedena řádně kvalifikovanými a zkušenými pracovníky. Studenti se zdravotním postižením by měli být zapojeni do školení vždy, když to bude možné, a školení by mělo fungovat ve vzájemné spolupráci.

Strategie by měly být navrženy tak, aby motivovaly zaměstnance k účasti na inovaci inkluzivních postupů. Mechanizmy k tomu sloužící mohou zahrnovat možnosti služebního postupu nebo každoročních ocenění, které budou zohledňovat úspěšnost rozvoje inkluzivních metod zejména v oblasti studia, výuky a hodnocení.

Informace pro potenciální i současné studenty a zaměstnance

6

Propagace instituce, podrobnosti o jejích programech i obecné informace jsou dostupné a obsahují informace o naplňování práv studentů se zdravotním postižením.

Poskytnutí informací o programech a postupech instituce potenciálním i současným studentům je zásadní pro podporu informovaných rozhodnutí při podávání přihlášek ke studiu a volbě předmětů v rámci studijního programu.

Potenciální i současní studenti by měli mít přístup k informacím o podmínkách studia jednotlivých programů ať již formou přesného popisu programu, informačních letáků, průvodců předměty, vstupních profilů Služby pro přijímání na univerzity a koleje [University and Colleges Admissions Service (UCAS)] nebo jinak. Tyto informace by měly obsahovat popis vyžadovaných norem pro odbornou způsobilost a/nebo požadavky odborné způsobilosti, které se mohou vztahovat k přijímání nebo hodnocení studentů. Uvedené informace budou sloužit ke sledování odpovídajících změn mezi potenciálními (i současnými) studenty a zaměstnanci.

Informace vztahující se k instituci a jejím programům by měly být studentům přístupné v různých formátech (včetně tištěného a elektronického), a to co nejdříve – pokud možno ještě před začátkem studia programu. Předem oznámeny by měly být také možnosti studia mimo učebnu, laboratoř, knihovnu či ateliér jako například práce v terénu, studijní pobyty, praktická cvičení a pracovní stáže.

V zájmu potenciálních uchazečů o studium by měly být jasně zveřejněny podrobnosti o kontaktu či kontaktech vyhrazených pro studenty se zdravotním postižením. Odpovědi na dotazy lidí s postižením by měly být včasné, nezaujaté a měly by obsahovat doporučení specializovaného personálu.

Kromě poskytování dostupných a včasných informací o studijních programech a souvisejících studijních možnostech by měly instituce všem svým studentům a zaměstnancům interně zpřístupnit kopii svého DES (nebo toho, co je obsaženo v Programu rovnosti jednotlivců), a to v různých dostupných formátech.

Zaměstnanci rovněž potřebují dostávat pravidelné a aktuální informace o strategiích a postupech instituce v souvislosti se začleňováním studentů se zdravotním postižením.

Procesy a postupy při přijímacím řízení

7

V procesu přijímacího řízení včetně uplatňování vstupních kritérií je třeba přihlížet k povinnosti podporovat rovnost osob s postižením.

Nabídky míst ve studijních programech vysokoškolského vzdělávání podléhají kritériím pro přijetí, o nichž se rozhoduje již ve fázi koncipování programů a které mají přímou souvislost se studijními výsledky a/nebo normami pro odbornou způsobilost. Tato kritéria zajišťují, že studenti přijatí do programu jsou schopni dosáhnout plánovaných studijních výsledků a/nebo norem pro odbornou způsobilost.

DED od veřejných orgánů (včetně vysokých škol) vyžaduje, aby podporovaly rovnost osob s postižením, což také znamená, aby podnikly kroky k „zohlednění hendikepů lidí se zdravotním postižením, i pokud to vyžaduje chovat se k lidem se zdravotním postižením příznivěji než k ostatním“ (§49A Zákona o diskriminaci na základě zdravotního postižení). Vstupní požadavky by měly být dostatečně pružné, aby mohly být zohledněny konkrétní okolnosti; formulace požadavků by se měla rovněž vyhnout konstatování, že pro daný program jsou nezbytné či vhodné určité vlastnosti osobního, zdravotního nebo tělesného či duševního zdraví. Požadavky je možné upravit ve chvíli, kdy bude možné prokázat, že po přijetí bude student se zdravotním postižením schopen splnit studijní výsledky daného programu.

Výjimku mohou tvořit požadavky určené odborným, statutárním či regulačním orgánem pro registraci (následující po úspěšném dokončení schváleného plánu předběžné registrace). Po oznámení svého postižení uchazečem by s ním v této souvislosti měla instituce podrobně prodiskutovat, jakým způsobem může postižení ovlivnit jeho schopnost splnit podmínky registrace v souladu s příslušnými požadavky odborné způsobilosti odborného či regulačního orgánu.

Bližší doporučení a pomoc v této oblasti je možné nalézt v publikacích uvedených v Dodatku 3.

Vyžaduje-li úspěšné absolvování vybraného studijního programu splnění konkrétní normy pro odbornou způsobilost (ať již stanovené institucí nebo odborným, statutárním či regulačním orgánem), měla by instituce po oznámení postižení uchazečem s ním prodiskutovat podstatu a rozsah odpovídajících změn, které by uchazeči umožnily prokázat, že tyto normy splnil. Pokud by se v průběhu diskuze projevilo, že instituce nebude schopna aplikovat odpovídající změny pro podporu uchazeče při absolvování programu, může instituce doporučit vhodný náhradní studijní program.

Celý rozsah procesů přijímacího řízení zahrnuje i aktivity jako například podporu při přihlašování se ke studiu, realizaci pohovorů či předávání rozhodnutí a dalších důležitých informací uchazečům. Instituce by si měly být vědomy své zodpovědnosti tyto procesy přiměřeně upravit, aby se vyhnuly znevýhodňování studentů se zdravotním postižením. Měl by se brát zřetel na zajištění náležitého školení o problematice zdravotního postižení, a sice pro všechny akademické i administrativní pracovníky zapojené do aktivit spojených s přijímacími procesy.

8

Požadavky uchazečů s postižením jsou zjišťovány a vyhodnocovány efektivně a včas s ohledem na názory samotných uchazečů.

U programů, kde procesy přijímání studentů ke studiu řídí vnitrostátní organizace, jako například Služba pro přijímání na univerzity a koleje [University and Colleges Admissions Service (UCAS)] nebo Registr vzdělávání vysokoškolských učitelů [Graduate Teacher Training Register (GTTR)], obsahuje přihláška ke studiu automaticky prostor pro jakékoliv sdělení uchazečů týkající se postižení. Instituce by měly zajistit ekvivalentní možnost takového sdělení i v případech, kdy si přijímací řízení zajišťují samy. Uchazečům by mělo být sděleno,

že tyto informace budou použity při rozhodování o nárocích a zajišťování inkluzivních opatření.

Institute by si měly být vědomy, že uchazeči nemusí své postižení v průběhu přijímacího řízení sdělit nebo že příslušné informace mohou být uvedeny na jiných místech, než která jsou pro tyto účely vyhrazena (například v osobním sdělení či v posudku).

Včasná identifikace zdravotního postižení již ve fázi přijímacího řízení by měla být podporována zejména z důvodu, aby instituce mohla s uchazečem prodiskutovat možnosti, jak může vyhovět jeho potřebám a aby mohla zavést odpovídající opatření s dostatečným předstihem (tento požadavek by měla instituce také zaznamenat v DED z důvodu realizace předběžných změn v rámci svých opatření). Při hodnocení potřeb jednotlivých uchazečů by v případě potřeby měly instituce vycházet z doporučení odborníků (například ergoterapeutů, expertů na podpůrné technologie atd.). Tím bude zajištěno, že rozhodnutí učiněná tutori pro přijímací řízení a studenty se zdravotním postižením budou v co nejvyšší míře informovaná a umožní příslušným vedoucím pracovníkům vypracovat s jednotlivými studenty smlouvu, která upřesní podrobnosti o inkluzivních opatřeních a individuálních podpůrných úpravách, jež budou realizovány po dobu registrace studenta u instituce.

Pro případy, kdy jsou instituce informovány o zdravotním postižení krátce předtím, než se student přihlásí ke studiu, měly by existovat postupy, jež zajistí, aby bylo možné co nejdříve zavést příslušnou dodatečnou podporu.

Další informace k oznámení zdravotního postižení jsou uvedeny ve vysvětlujícím textu zásady 9 týkající se zápisu ke studiu.

Dále také viz Kodex – *Section 10: Admissions to higher education*.¹²

¹² Všechny oddíly Kodexu jsou dostupné na:
<http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/codeofpractice>.

Zápis, registrace a přijímání studentů

9

Opatření pro zápis, registraci a přijímání nových studentů naplňují práva studentů se zdravotním postižením.

Přijímání, neboli soubor činností při přihlašování se ke studiu, často znamená první přímý kontakt mezi studenty a jejich institucemi. Průběh procesů zápisu, registrace a představení příslušných studijních programů studentům může mít významný vliv na důvěru ve vztahu k podpoře jejich studia. Přijímací řízení může studentům poskytnout další možnost k oznámení svého zdravotního postižení a k projednání svých požadavků s příslušnými pracovníky.

Stejně jako v případě ostatních fází studentského života by i přípravy pro zápis a přijetí měly zohledňovat požadavky studentů s postižením a měly by být nediskriminační, což zahrnuje i takové aktivity, jako jsou například pomoc při vyplňování tištěných či on-line formulářů a osobní účast na dalších aktivitách spojených se zápisem a přijímáním ke studiu.

Pokud se student rozhodne sdělit své zdravotní postižení ve fázi zápisu či přijímání ke studiu, měla by instituce zajistit, že bude s touto informací nakládáno bezpečně a důvěrně, stejně tak, jako je tomu v jakékoli další fázi studentského života.

Novým studentům by měly být poskytnuty informace, jakým způsobem instituce reaguje na oznámení zdravotního postižení a jakým způsobem zaznamenává institucí dosud neevidované typy zdravotního postižení.

Koncepce studijního plánu

10

Koncepce nových programů i kontrola a/nebo reakreditace stávajících studijních programů zahrnuje hodnocení, do jaké míry je program přístupný studentům se zdravotním postižením.

Prostřednictvím anticipační povinnosti uvedené v DED se od institucí vyžaduje, aby byly schopny prokázat, že vzaly nároky studentů se zdravotním postižením v potaz při navrhování a kontrole studijních programů. Procesy kontroly a validace budou zahrnovat hodnocení cílů programu, výukových a studijních metod, plánovaných studijních výsledků a strategií hodnocení (viz též zásada 12) za účelem identifikace možných překážek účasti studentů se zdravotním postižením. Instituce by měla do tvorby a kontroly inkluzivních opatření zapojit studenty se zdravotním postižením.

Metody hodnocení, které mají být v programech používány, by měly být dostatečně flexibilní, aby umožnily všem studentům prokázat, že dosáhli požadovaných studijních výsledků, což znamená, že by měly brát v úvahu přiměřené a přijatelné úpravy. Protože může existovat více způsobů, jak budou studenti prokazovat, že dosáhli konkrétního výsledku, měly by být po studentově sdělení konkrétního zdravotního postižení všechny tyto způsoby prozkoumány, a to ještě před začátkem studia daného programu.

Je-li pro nějaký program stanovena norma nebo požadavek odborné způsobilosti, ať již samotnou institucí nebo externím orgánem (například odborným, statutárním či regulatorním), měly by tyto normy či požadavky být pravidelně přezkoumávány a měly by zohledňovat nároky studentů se zdravotním postižením. Jelikož normy pro odbornou způsobilost nepodléhají odpovídajícím úpravám, měla by instituce s jednotlivými studenty prozkoumat alternativní způsoby,

jak prokázat, že požadované standardy splňují (viz také odstavce 24–25 v kapitole Úvod a vysvětlující text k zásadě 7 o procesech a postupech při přijímacím řízení).

Při navrhování a validaci studijních programů by měla být věnována pozornost fyzickému studijnímu a výukovému prostředí tak, aby studenti se zdravotním postižením nebyli znevýhodněni. V případech, kdy má student v rámci svého studijního programu absolvovat pracovní stáž, měly by se instituce setkat s poskytovateli této stáže předem, a to nejen z důvodu potřebného zajištění odpovídajících anticipačních úprav v souladu s právními požadavky, ale také, aby objasnily způsob zacházení s citlivými údaji, jímž je například oznámení zdravotního postižení.

Zaměstnanci by si měli být vědomi své odpovědnosti za navrhování inkluzivních programů a v případě potřeby by měli vyhledat školení či průběžnou podporu. Pracovníkům by měl být poskytnut přístup ke zdroji pomoci jak v rámci instituce, tak i externě.

(Dále viz *Kodex – Section 7: Programme design, approval, monitoring and review.*)

Studium a výuka

11

Navrhování i realizace studijních a výukových metod stejně jako studijního prostředí uznává právo studentů se zdravotním postižením účastnit se všech aktivit poskytovaných v rámci jejich studijního programu.

Zaměstnanci by si měli být vědomi své anticipační povinnosti poskytovat v rámci DED flexibilní a nediskriminační přístupy ke studiu a výuce, aby zajistili všem studentům (včetně studentů s postižením) možnost

prokázat, že splnili plánované studijní výsledky, a tak minimalizovali potřebu odpovídajících úprav. Záruka, že studijní a výukové postupy zahrnují nároky studentů se zdravotním postižením, může zlepšit vzdělávací možnosti všech studentů. Vzhledem k tomu, že se studenti učí různými způsoby, měla by být využívána řada metod.

Různé vzdělávací a výukové metody, jako například skupinová práce, semináře, přednášky a praktická cvičení, vytvářejí pro studenty s jednotlivými typy zdravotního postižení rozmanité výzvy. Pracovníci by se měli snažit pracovat ve spolupráci se studenty s postižením tak, aby porozuměli dopadům postižení na podmínky jejich vzdělávání a zároveň aby jim studenti mohli pomoci přizpůsobit jejich konkrétní přístupy. Pracovníci by si měli být rovněž vědomi potřeby přijmout strategie, jež mohou eliminovat diskriminační jednání vrstevníků ve studijním prostředí.

Je-li to možné, mělo by být studentům, vedle neomezeného přístupu ke studijnímu prostředí (včetně formálních i neformálních prostor areálu i mimo areál univerzity) poskytováno i vybavení a další prostředky pro podporu vzdělávání. Je-li zapotřebí individuálních úprav studijních a výukových postupů, měly by vycházet ze zvážení konkrétních nároků studenta a nikoliv z podstaty jeho zdravotního postižení. V rámci otevřeného vzdělávání, dálkového studia a všech ostatních forem externího studia by měly být využity dostatečné anticipační úpravy. Při zpřístupňování studijních a výukových metod studentům s určitým zdravotním postižením je možno využít podpůrné technologie (viz zásada 14).

V případě, že studijní program obsahuje některé z prvků e-learningu (například pokud se výuka koná ve virtuálním prostředí), měly by instituce zajistit, aby byly zcela přístupné všem studentům konkrétního programu nebo provést takové úpravy, které umožní studentům se zdravotním postižením přístup k ekvivalentním vzdělávacím příležitostem.

V případě, kdy je součástí studijního programu (ať již dobrovolnou, nebo povinnou) pracovní stáž, práce v terénu či praktické cvičení, měly by instituce zvážit povahu a rozsah přiměřených úprav potřebných k realizaci účasti studentů se zdravotním postižením v rámci uvedených aktivit. V průběhu příslušných jednání by studenti měli dostat informace o dostupnosti různých finančních zdrojů k podpoře daných forem studia – například program Přístup k práci [Access to Work].

Aby zaměstnanci zapojení do procesu vzdělávání a výuky docílili podpory studentů se zdravotním postižením, za niž nesou sdílenou odpovědnost, měli by spolupracovat jak přímo s nimi, tak i s centrálními útvary. Jasné vymezení kompetencí napomáhá k tomu, aby tato spolupráce fungovala efektivně. Zpětná vazba studentů by měla být využita k další úpravě výukových a vzdělávacích metod. Zaměstnancům by měl být, za účelem podpory jejich vlastní práce při vývoji inkluzivních výukových metod, umožněn přístup ke zdroji pomoci jak v rámci instituce, tak i externě.

Hodnocení studia

12

Postupy hodnocení studia zaručují studentům se zdravotním postižením příležitost prokázat, že dosáhli studijních výsledků a norem pro odbornou způsobilost.

Jako součást plnění anticipační povinnosti by měly instituce zajistit, aby strategie a metody jejich hodnocení byly dostatečně flexibilní, aby poskytovaly všem studentům možnost dosáhnout cílů v rámci jejich studijních programů. Může existovat více způsobů, jak prokázat dosažení studijních výsledků, přičemž všechny by měly být dobře zváženy již v procesu koncipování programů (viz zásada 10).

Institute by měly používat řadu hodnotících metod (ať již pro účely kumulativní, formativní či jiné) v rámci osvědčených postupů, jimiž mohou studenti se zdravotním postižením prokázat, že docílili požadovaných standardů. V případě, že je nutné provést přiměřená opatření ve vztahu k hodnocení, měly by se instituce snažit zajistit, aby byla tato opatření kontrolována v pravidelných intervalech jednak z důvodu zajištění jejich efektivity, a také proto, aby byla prováděna pokud možno pouze s minimální časovou prodlevou a minimálním narušením plynulosti aktivit studentů.

Udělení známek a kritéria hodnocení, která musí být nastavena spravedlivě a nediskriminačně, by měly instituce studentům vyjasnit co nejdříve. Stanovení jasných kritérií hodnocení může také pomoci při jednání a dohodě o strategiích hodnocení vhodných pro naplňování práv jednotlivých studentů. Měly by být promyšleny přístupy k hodnocení a postupy pro zajištění transparentnosti a spravedlnosti vůči studentům s postižením, přičemž by se měl brát ohled na schválené přiměřené úpravy. Pro zajištění neomezeného přístupu studentům se zdravotním postižením k hodnocení by se měl zvážit také formát, v němž bude institucí poskytována zpětná vazba.

Institute by se měly snažit monitorovat konzistentnost a srovnatelnost nediskriminačních postupů hodnocení ve svých modulech, programech, na úrovni jednotlivých kateder i fakult (včetně externího studia).

Zaměstnancům by měl být poskytnut přístup (jak v rámci instituce, tak i externě) ke zdroji pomoci týkající se nejen nediskriminačních strategií a postupů hodnocení, ale také dopadů hodnocení na jednotlivé studenty se zdravotním postižením.

(Dále viz Kodex – *Section 6: Assessment of students.*)

Akademická podpora studentů se zdravotním postižením

13

Akademická podpora a pomoc jsou vhodné a přístupné pro studenty se zdravotním postižením.

Podpora a pomoc, které jsou studentům dostupné během jejich studia, by měly zahrnovat doporučení týkající se nároků studentů se zdravotním postižením. Tato doporučení mohou být výsledkem některé z forem spolupráce mezi pracovníky obce/ministerstva nebo interními zaměstnanci a akademickým personálem, učiteli, studentskými poradci i odborníky na zdravotní postižení. Poskytování akademické podpory studentům s postižením by mělo být chápáno jako proces spolupráce mezi zapojenými stranami; proto by měly být informace o jednotlivých případech a institucionálních možnostech a postupech náležitě sdíleny.

Při vytváření struktury a způsobů fungování akademické podpory a pomoci by instituce měly zaručit, že existují veřejně známé a přístupné systémy, které studentům se zdravotním postižením umožňují diskutovat o jakýchkoli konkrétních problémech týkajících se studia a přístupu ke studijnímu plánu. Mezi akademickou podporou a specializovanými službami by měla existovat efektivní spolupráce tak, aby byly k dispozici odborné expertízy pro realizaci individuálních úprav studijních programů.

Informační a komunikační technologie (IKT)

14

Instituce mají zavedeny možnosti pro zkoumání různých způsobů, jimiž může IKT pomoci studentům se zdravotním postižením i pro poskytování informací studentům a zaměstnancům, které jim umožní co nejlépe využít podpůrné technologie.

Využití IKT může být důležitým prostředkem, který umožní studentům se zdravotním postižením plně se zapojit do svých studijních programů. Zapojení je možné řešit poskytováním podpůrné technologie a podporou obecných zásad využitelnosti, jakožto klíčové oblasti znalostí IKT zaměstnanců.

Měly by být navrženy takové strategie, které by vedly pracovníky IKT k tomu, aby se zaměřovali na potřeby uživatelů v rámci poskytování svých služeb. Pracovníci se znalostmi podpůrných technologií by ve spolupráci s pracovníky z oblasti výuky a podpory studentů s postižením mohli přispívat k plnění povinnosti předvídat možné budoucí potřeby při výuce těchto studentů.

Webové stránky a jiné elektronické informace pro potenciální, současné i bývalé studenty by měly být navrhovány v souladu s profesními standardy přístupnosti. Osvojování si znalostí těchto norem by mělo být součástí profesního rozvoje příslušného personálu instituce.

Instituce by měly zaručit, aby přístupnost a využitelnost byly klíčovými zájmy v procesech řízení IKT. Kdekoli to bude možné, měly by být podpůrné technologie dostupné spíše prostřednictvím interních sítí celé instituce než jen izolovaně na fakultách. Projednávání přístupnosti zařízení IKT se studenty přispívá ke zvyšování úrovně využitelnosti podpůrných technologií.

Vývoj zařízení a služeb IKT (včetně virtuálního studijního prostředí a systémů knihoven), které jsou plně přístupné, nediskriminační a zohledňují velké množství možných nároků (a to ještě předtím, než jsou některé z těchto nároků jednotlivými studenty uplatněny), by měl být hodnocen jako žádoucí cíl a měl by být institucí považován za součást anticipace nároků studentů se zdravotním postižením.

Přístup ke službám pro studenty

15

Studenti se zdravotním postižením mají přístup ke všem službám pro studenty, které instituce poskytuje.

Studenti se zdravotním postižením mají právo na přístup ke společenskému i akademickému životu své instituce. Instituce si musí být jisty, že služby využívané studenty, jimiž jsou například společenské či sportovní aktivity, stravování a ubytování, jsou co nejpřístupnější. Součástí rozvoje těchto služeb by mělo být hodnocení dopadů vlivu současných postupů a možných změn na studenty se zdravotním postižením.

Instituce by měly zajistit, aby tyto služby (a informace o nich) byly co nejdostupnější. V případě, že nelze adekvátně zpřístupnit již existující služby, měla by pro jejich náhradní zajištění existovat úzká spolupráce s jinými poskytovateli služeb (například se studentskými sdruženími a externími poskytovateli) včetně zajištění dobré informovanosti o dostupnosti těchto náhradních služeb. Poskytuje-li služby studentům externí organizace, měla by dostát povinností vzdělávací instituce vůči studentům se zdravotním postižením.

Instituce budou posuzovat zajištění služeb pro studenty se zdravotním postižením v rámci pravidelných kontrol těchto služeb, například ubytování, poraden pro volbu povolání, materiálního a dalšího vybavení a v dalších oblastech. Očekávaným výsledkem je zlepšení zajištění služeb, například prostřednictvím DES, viz zásada 18.

Další odborná podpora

16

Instituce zajistí dostatek pracovníků s náležitými dovednostmi a zkušenostmi, kteří budou poskytovat odbornou pomoc a podporu jak uchazečům či studentům se zdravotním postižením, tak i zaměstnancům, kteří s nimi pracují.

Ačkoli se opatření tohoto *Kodexu* vztahují na všechny zaměstnance, mnoha institucím pomáhá, mohou-li vyčlenit zvlášť odborníky specializující se na zdravotní postižení nebo jiné kontaktní zaměstnance pro studenty s postižením. Právě tito pracovníci mohou být zdrojem podpory a pomoci pro ostatní zaměstnance při naplňování nároků studentů se zdravotním postižením. Nemá-li instituce prostředky na specializované oddělení, přesto se očekává, že bude existovat jiná možnost poradenství zaměstnancům i studentům.

Odborníci – specializovaní poradci mohou pomoci zajistit potřebné úpravy a podporu v zájmu nezávislosti studentů s postižením při studiu a začleňování do akademické komunity. Jejich pomoc se může rovněž významně podílet na plánování širšího rámce opatření za účelem prosazení nediskriminačních postupů v celé instituci.

Poradenská podpora by měla být poskytována včas a spolehlivě, aby pomohla zaměstnancům i studentům se zdravotním postižením porozumět odpovídajícím nárokům a míře dostupnosti podpory (například podpůrné technologie a jiné výukové pomůcky nebo podrobné informace o možnosti finanční podpory z externích zdrojů). Je pravděpodobné, že pravidelný kontakt mezi odborníky, studenty a pracovníky napomůže vyšší účinnosti poskytovaných rad. Odborníci by se měli snažit spolupracovat se studenty způsobem, který napomáhá rozvoji nezávislého vzdělávání a kompletnímu začlenění do akademické a sociální komunity.

Profesní vzdělávání, informace a poradenství

17

Studenti se zdravotním postižením mají přístup k profesnímu vzdělávání, informacím a poradenství, které podporuje jejich přechod do zaměstnání nebo do dalšího studia.

Institute by měly být schopny zabývat se nároky studentů se zdravotním postižením při jejich přechodu ze studia do zaměstnání nebo do dalšího studia. Tato způsobilost se nevztahuje výhradně na odborné profesní poradenské služby, nýbrž také na útvary univerzity, personální agentury nebo jiná zázemí v institucích, která poskytují pomoc.

Nároky lidí se zdravotním postižením by měly být poskytovateli profesního vzdělávání, informací a poradenství zohledněny již při zahájení studia nebo nástupu do zaměstnání. Měly by být poskytovány služby, které studentům umožní jednak využívat otevřené možnosti, a také informace o dostupnosti podpory během jejich pracovního života.

Studenti by měli mít přístup k úplným informacím o požadavcích, které musí splnit, aby mohli nastoupit do profesí, pro něž mají vysokoškolské vzdělání (viz též zásada 7 o procesech a postupech při přijímacím řízení). Pracovníci zapojení do shromažďování a předávání těchto informací by měli být průběžně obeznámeni s aktuálními změnami norem či požadavků odborné způsobilosti vyžadovaných odborným, statutárním či regulačním orgánem, a měli by si být rovněž vědomi vlivu těchto změn na vstup lidí se zdravotním postižením do jejich profesí.

Měla by existovat komunikace mezi institucí a zaměstnavateli o rozvoji schopností studentů se zdravotním postižením během jejich

studia a o dostupnosti podpory v organizacích, které zaměstnávají pracovníky se zdravotním postižením.

Studenti se zdravotním postižením by měli mít přístup k podpoře a pomoci týkající se možností postupu do postgraduálního studia včetně realizace výzkumu. Je třeba zmínit pokyny vydané radou pro výzkum, jež se týkají studentů – výzkumníků se zdravotním postižením.

Všechny materiály publikované institucí za účelem poskytování pomoci při přechodu do dalšího studia či do zaměstnání by měly být dostupné v různých formátech (viz zásada 6).

(Dále viz *Kodex – Section 8: Career education, information and guidance.*)

Fyzické prostředí

18

Všem studentům je přístupné fyzické prostředí, v němž budou studovat, učit se a účastnit se společenského života své instituce.

Od institucí se vyžaduje, aby zajistily přístupnost svého fyzického prostředí v souladu se zákonem DDA i Schváleným dokumentem M stavebních předpisů [Approved Document M of the Building Regulations] z roku 2000 (aktualizovaným v roce 2004).¹³

Při rozvahách o začleňování je třeba zohlednit různé environmentální i kulturní překážky, s nimiž se mohou studenti se zdravotním postižením v instituci setkat – v budovách školy včetně ubytovacích a stravovacích zařízení.

¹³ Stavební předpisy (novela) z roku 2004 a Stavební předpisy (Skotsko) z roku 2004 jsou dostupné na <http://www.opsi.gov.uk>

Lidé odpovědní za stavební projekty mají zajistit nediskriminační přístupnost prostředí pro všechny uživatele areálu univerzity. Náležitá pozornost by měla být věnována přístupnosti budov lidem se zdravotním postižením, zejména lidem se sníženou schopností pohybu a orientace (lidé na vozíku a s jiným omezením pohybu, lidé se smyslovým postižením - například neslyšící, nedoslýchaví, nevidomí, slabozrací a další).

19

Institute zajistí studentům se zdravotním postižením maximální možnou přístupnost zařízení a vybavení.

Není-li možné zajistit fyzický přístup, měly by mít instituce pro tyto případy k dispozici náhradní plán zajištění účasti studentů na výuce. Dále by instituce měly zajistit, že se studenti se sníženou schopností pohybu a orientace budou moci včas přemisťovat mezi jednotlivými učebnami, a to buď prostřednictvím rozvoje infrastruktury nebo úprav rozvrhů.

V zájmu zajištění nároků studentů se zdravotním postižením na přístup ke vzdělávání by měly instituce zaručit, že vzaly v úvahu dostupnost výukového prostředí (ve smyslu přístupnosti zařízení a vybavení, pozn. překl.) Uvedený požadavek zahrnuje kontroly fyzické přístupnosti technických prostředků a jejich použitelnost (ve vztahu k potřebám studentů s postižením, pozn. překl.), například možnosti rozsazení studentů, světelného a zvukového pozadí, využitelnost vybavení a prezentaci výukových materiálů za použití audiovizuální techniky.

Instituce se budou muset rozhodnout, jak přistupovat k odborným radám při řešení otázek přístupného a nediskriminačního provedení prostředí, které nejlépe vyhovuje potřebám instituce. Mnoho institucí zjistí, že mohou využít zkušenosti zaměstnanců, kteří se již dříve setkali s řešením problémů ohledně přístupnosti. Taková pomoc se však jen zřídka vyrovná kvalifikované pomoci specializovaných

poradců. Do procesu rozvoje plně přístupného prostředí by měli být zapojeni rovněž studenti se zdravotním postižením.

Institute by měly své vybavení a zařízení posuzovat v duchu anticipační povinnosti a nikoli spoléhat na to, že budou schopny provést úpravy ad hoc.

(Využitelnost IKT – viz zásada 14.)

Institucionální postupy

20

Institute zajistí, aby všechny informace o strategiích a postupech, které mají vliv na schopnost studentů dokončit své studium a na hodnocení, byly k dispozici v přístupných formátech a aby byly studentům sděleny.

21

Institute zajistí, aby všechny strategie a postupy fungovaly takovým způsobem, který nepovede ke znevýhodňování studentů se zdravotním postižením na základě jejich postižení.

Institucionální postupy zaměřené na studenty, jako například stížnosti, žádosti, nároky na polehčující okolnosti, rovnost příležitostí, obtěžování, vhodné jednání, by měly zaručit, že bude vyhověno nárokům studentů se zdravotním postižením. Dopady uvedených postupů by měly být vyhodnocovány za jejich asistence, a to pravidelně i v případě změny, aby bylo možné zajistit, že studenti s postižením nebudou znevýhodňováni.

Zaměstnanci zapojení do posuzování případů týkajících se studentů s postižením v rámci uvedených postupů by měli mít přístup

k odborným radám ohledně dopadu konkrétního postižení na schopnost studentů plnit požadavky instituce. Je-li svolán výbor za účelem posouzení, zda student splnil akademické či jiné požadavky instituce, měly by být pro jednání výboru dostupné odborné znalosti, ať již přímo člena tohoto výboru nebo prostřednictvím pomoci vyhledané určeným členem výboru.

V případě, že zdravotní postižení ztěžuje studentovi splnění konkrétních kritérií pro předložení dokumentů či důkazů (například časový limit pro přijetí žádosti nebo stížnosti), bude mít instituce možnost provést odpovídající úpravy svých postupů. Při jednání výše uvedeného výboru, kde je přítomnost studenta vhodná či povinná, by měly být zohledněny požadavky studenta – například na přístupnost místa jednání nebo delší časový úsek pro jednání.

Pokud je proti rozhodnutí o udělení kreditů, o postupu studia či o udělení konkrétní úrovně kvalifikace podáno odvolání na základě zdravotního postižení, jsou směrnice instituce dostatečně jasné, aby dovedly výbor k závěru, který je v souladu jak s podobnými případy v dané instituci, tak také s obecnými principy nediskriminačního jednání. Vyžaduje-li to zdravotní postižení studenta, jsou díky dostatečné flexibilitě umožněny změny detailů směrnic pro zajištění, aby bylo o případu rozhodnuto v souladu s podstatou těchto směrnic. Instituce objasní, jak bude řešit požadavky plynoucí ze zdravotního postižení, které v rámci jejich stávajících směrnic dosud nebylo v instituci identifikováno.

Poradcům zodpovědným za poskytování pomoci studentům při přípravě jejich písemných návrhů v rámci například výše uvedených postupů by se mělo dostávat aktuálních školení a pomoci ohledně práv a nároků studentů se zdravotním postižením.

Pro studenty by měly být zveřejněny aktuální informace popisující institucionální postupy v dostupných formátech.

(Dále viz *Kodex – Section 5: Accademic appeals and student complaints on academic matters.*)

Výklad pojmů

Podpůrná technologie

Jakékoli zařízení či systém umožňující člověku vykonat úkol, jenž by jinak nebyl schopen provést, nebo zvyšující snadnost a bezpečnost, s níž lze daný úkol vykonat. Zařízení či software navržený nebo upravený tak, aby umožnil studentům se zdravotním postižením získat přístup k obsahu či hodnocení předmětu. Příkladem může být software pro rozpoznání řeči nebo převod textu na řeč [text-to-speech (TTS)].

Norma pro odbornou způsobilost

„Akademická, lékařská či jiná norma použitá jménem nebo přímo samotným [poskytovatelem vzdělání] za účelem určení, zda daná osoba má, či nemá konkrétní stupeň způsobilosti či schopnosti“ (část IV §28S Zákona o diskriminaci na základě zdravotního postižení). Mohou být stanoveny institucí nebo jinou organizací, jako například externí validační institucí nebo odborným orgánem.

Zákon o diskriminaci na základě zdravotního postižení [Disability Discrimination Act (DDA)]

Základní právní akt z roku 2005, který zabezpečuje práva lidí se zdravotním postižením a chrání je před diskriminací. Tento zákon vznikl rozšířením Zákona o diskriminaci na základě zdravotního postižení z roku 1995 o Zákon o zvláštních vzdělávacích potřebách a postižení z roku 2001 [Special Educational Needs and Disability Act 2001 (SENDA)], který zajistil nezákonnost diskriminace studentů s postižením ze strany poskytovatelů vzdělávání.

Povinnost rovnosti osob s postižením [Disability Equality Duty (DED)]

Právní požadavek působící na veřejnoprávní orgány, který vešel v platnost v prosinci 2006 za účelem věnovat „náležitou pozornost“ podpoře rovnosti postižených. Podstatou DED je požadavek na instituce, aby vytvořily níže uvedený Program rovnosti osob s postižením [Disability Equality Scheme (DES)] a aby plánovaly zajištění toho, že budou naplněny nároky studentů s různými požadavky (anticipační povinnost).

Program rovnosti osob s postižením [Disability Equality Scheme (DES)]

Zveřejněný plán celé instituce vysvětlující její přístup k prosazování rovnosti osob s postižením, následující kroky, které instituce provede, a způsob zapojení konkrétních osob se zdravotním postižením do rozvoje tohoto plánu. Tvorba DES je legislativní požadavek v rámci DED (viz výše).

Hodnocení dopadu politiky rovnosti

Proces hodnocení navrhované či existující strategie, postupu či funkce za účelem určit skutečný či pravděpodobný vliv na různé skupiny, včetně lidí se zdravotním postižením. Hodnocení dopadu politiky rovnosti může pomoci instituci (nebo jinému veřejnoprávnímu orgánu) při realizaci procesu zrovnoprávnění lidí se zdravotním postižením.

Požadavek odborné způsobilosti

Některé regulační orgány používají termín „požadavek odborné způsobilosti“ jako odkaz na vlastnosti jednotlivce, náležící k výkonu konkrétní profese. V této souvislosti se může výraz „požadavky“ vztahovat jak ke zdravotním (duševním či fyzickým), behaviorálním či postojoyým vlastnostem, tak také k příslušným schopnostem.

Nediskriminační koncepce studijního plánu

Předběžné stanovení obsahu, hodnocení a přístupů zajištění výuky a studia programu, který zahrnuje praktickou možnost volby předmětů pro všechny studenty způsobilé k jeho studiu.

Odpovídající úprava

Právní požadavek na instituce vyžadující realizaci odpovídajících kroků, které zabraňují, aby byl student se zdravotním postižením znevýhodňován, pokud jde o jeho studijní příležitosti.

Program rovnosti jednotlivců [Single Equality Scheme]

Zveřejněný plán instituce vysvětlující její přístup k prosazování rovnosti obecně (spíše než pouze ve vztahu ke zdravotnímu postižení), následující kroky, které instituce provede, a způsob zapojení konkrétních osob se zdravotním postižením do vývoje tohoto plánu.

Dodatek 1: Zásady

(Poznámka: zásady jsou zde uvedeny bez pomocných poznámek pouze pro orientaci.)

Obecné zásady

1

Nevýhody a vyloučení ve vzdělávání, jimž mnoho lidí se zdravotním postižením čelí, nejsou nevyhnutelným důsledkem jejich postižení či zdravotního stavu, ale vycházejí z překážek v oblasti sociální, postojové a environmentální. Instituce zajišťují, aby v rámci všech jejich přístupů, postupů a aktivit včetně strategického plánování a alokace zdrojů byl brán ohled na odstraňování těchto překážek, a tím, aby bylo umožněno studentům se zdravotním postižením účastnit se akademického i sociálního života instituce ve všech ohledech.

Institucionální a strategický management

2

Vedoucí manažeři včetně manažerů na nejvyšších pozicích řídí rozvoj inkluzivních strategií a postupů svých institucí s cílem zlepšit zkušeností studentů se zdravotním postižením v instituci.

Plánování, monitorování a hodnocení

3

Institute shromažďují informace o zdravotních postiženích oznámených studenty a vhodně je používají ke sledování přijímacího řízení i postupu studia studentů se zdravotním postižením.

4

Institute provozují systémy pro monitorování účinnosti podpory studentů se zdravotním postižením, průběhu pokroku jejich studia a zjišťování možností pro zlepšení podmínek studia.

Trvalý profesní rozvoj

5

Institute umožňují zaměstnancům účastnit se různých aktivit trvalého profesního rozvoje, aby si zlepšili své znalosti, analyzovali své metody a rozvíjeli je, a tím přispěli k plně inkluzivnímu institucionálnímu vzdělávání.

Informace pro potenciální i současné studenty a zaměstnance

6

Propagace instituce, podrobnosti o jejích programech i obecné informace jsou dostupné a obsahují informace o naplňování práv studentů se zdravotním postižením.

Procesy a postupy při přijímacím řízení

7

V procesu přijímacího řízení včetně uplatňování vstupních kritérií je třeba přihlížet k povinnosti podporovat rovnost osob s postižením.

8

Požadavky uchazečů s postižením jsou zjišťovány a vyhodnocovány efektivně a včas s ohledem na názory samotných uchazečů.

Zápis, registrace a přijímání studentů

9

Opatření pro zápis, registraci a přijímání nových studentů naplňují práva studentů se zdravotním postižením.

Koncepce studijního plánu

10

Koncepce nových programů i kontrola a/nebo reakreditace stávajících studijních programů zahrnuje hodnocení, do jaké míry je program přístupný studentům se zdravotním postižením.

Studium a výuka

11

Navrhování i realizace studijních a výukových metod stejně jako studijního prostředí uznává právo studentů se zdravotním postižením účastnit se všech aktivit poskytovaných v rámci jejich studijního programu.

Hodnocení studia

12

Postupy hodnocení studia zaručují studentům se zdravotním postižením příležitost prokázat, že dosáhli studijních výsledků a norem pro odbornou způsobilost.

Akademická podpora studentů se zdravotním postižením

13

Akademická podpora a pomoc jsou vhodné a přístupné pro studenty se zdravotním postižením.

Informační a komunikační technologie (IKT)

14

Instituce mají zavedeny možnosti pro zkoumání různých způsobů, jimiž může IKT pomoci studentům se zdravotním postižením i pro poskytování informací studentům a zaměstnancům, které jim umožní co nejlépe využít podpůrné technologie.

Přístup ke službám pro studenty

15

Studenti se zdravotním postižením mají přístup ke všem službám pro studenty, které instituce poskytuje.

Další odborná podpora

16

Instituce zajistí dostatek pracovníků s náležitými dovednostmi a zkušenostmi, kteří budou poskytovat odbornou pomoc a podporu jak uchazečům či studentům se zdravotním postižením, tak i zaměstnancům, kteří s nimi pracují.

Profesní vzdělávání, informace a poradenství

17

Studenti se zdravotním postižením mají přístup k profesnímu vzdělávání, informacím a poradenství, které podporuje jejich přechod do zaměstnání nebo do dalšího studia.

Fyzické prostředí

18

Všem studentům je přístupné fyzické prostředí, v němž budou studovat, učit se a účastnit se společenského života své instituce.

19

Instituce zajistí studentům se zdravotním postižením maximální možnou přístupnost zařízení a vybavení.

Institucionální postupy

20

Instituce zajistí, aby všechny informace o strategiích a postupech, které mají vliv na schopnost studentů dokončit své studium a na hodnocení, byly k dispozici v přístupných formátech a aby byly studentům sděleny.

21

Instituce zajistí, aby všechny strategie a postupy fungovaly takovým způsobem, který nepovede ke znevýhodňování studentů se zdravotním postižením na základě jejich postižení.

Dodatek 2: Členové poradní skupiny pro tvorbu

Oddílu 3: Studenti se zdravotním postižením Kodexu

Simon Ball	JISC TechDis Service
Laura Bellingham	QAA
Ros Boyne	Birmingham City University
Amy Bryant	Equality Challenge Unit
Mary Fuller	University of Gloucestershire
Kathleen Grehan	National Union of Students
Alan Hurst	dříve University of Central Lancashire
Richard Kamm	QAA
Helen May	Higher Education Academy
Sally Olohan	Association of Managers of Student Services in Higher Education (AMOSSHE)
Ellen Pugh	Skill
Mike Wray	Action on Access

Skupina těžila z:

- přínosu Rhys Williamse ze Swansea University
- účastníků dvou diskuzí u kulatého stolu z různých vysokých škol v září 2008
- právních rad Richarda Sykese, Millse a Reevea týkajících se rovnosti a začlenění
- komentářů projektu Supporting Professionalism in Admissions (SPA)

Dodatek 3: Další informace

Publikace Komise pro práva osob s postižením [Disability Rights Commission (DRC)] je možné nalézt na:

<http://www.equalityhumanrights.com>.

(Poznámka: Komise pro práva osob s postižením byla nahrazena Komisí pro rovné příležitosti a lidská práva [Equality and Human Rights Commission (EHRC)].)

Publikace Equality Challenge Unit (ECU) je možné nalézt na:

<http://www.ecu.ac.uk/publications>.

Zkušenosti studentů se zdravotním postižením

DIUS (2009) *Disabled Students and Higher Education*, Research Report, 09 06, dostupné na:

http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/corporate/migratedd/publications/d/dius_rr_09_06.pdf.

Jacklin, A, Robinson, C, O'Meara, L and Harris, A (2006) *Improving the experiences of disabled students in higher education*, York: HE Academy, dostupné na: www.heacademy.ac.uk.

Riddell, S, Tinklin, T and Wilson, A (2005) *Disabled Students in Higher Education*, London: Routledge.

Fuller, M, Georgeson, J, Healey, M, Hurst, A, Kelly, K, Riddell, S, Roberts, H and Weedon, E (2009) *Improving Disabled Students' Learning*, London: Routledge.

Informace o Zákoně o diskriminaci na základě zdravotního postižení a Povinnosti rovnosti osob s postižením

Zákon o diskriminaci na základě zdravotního postižení z roku 1995

DRC (2007) *Understanding the Disability Discrimination Act: A guide for colleges, universities and adult community learning providers in Great Britain.*

DRC (2007) *Code of Practice Post-16: Code of Practice (revised) for providers of post-16 education and related services.*

ECU (2006) *Disability legislation: practical guidance for academics.*

Povinnost rovnosti osob s postižením

DRC (2005) *The Duty to Promote Disability Equality: Statutory Code of Practice – England and Wales.*

DRC (2005) *The Duty to Promote Disability Equality: Statutory Code of Practice – Scotland.*

DRC (2007) *Further and higher education institutions and the Disability Equality Duty.*

ECU (2004) *Promoting Equality: the public sector duty on disability; suggested first steps for HEIs.*

ECU (2007) *Conducting Equality Impact Assessments in Higher Education.*

Programy rovnosti jednotlivců

ECU (2007) *The Production of Single Equality Schemes: Briefing November 2007*.

ECU (2007) *Legislative requirements checklist for single equality schemes*.

Informace o studiu, výuce a hodnocení

May, H and Bridger, K (2008) *Developing and Embedding Inclusive Policy and Practice within Higher Education: Summary*, dostupné na: www.heacademy.ac.uk.

Koncepce programu

Adams, M and Brown, S (eds) (2006) *Towards Inclusive Learning in Higher Education: Developing curricula for disabled students*, London: RoutledgeFalmer.

University of Strathclyde, Teachability project, dostupné na: www.teachability.strath.ac.uk.

University of Worcester, *Strategies for Creating Inclusive Programmes of Study (SCIPS)*, dostupné na: <http://www.scips.worc.ac.uk>.

Studium a výuka

Higher Education Academy (2006) *Embedding success: Enhancing the learning experience for disabled students*, dostupné na: <http://www.heacademy.ac.uk>.

Seale, J (2006) *E-learning and Disability in Higher Education*, London: Routledge.

Joint Information Systems Committee (JISC) TechDis, Staff Packs, dostupné na: www.techdis.ac.uk/staffpacks.

Hodnocení

Waterfield, J and West, B (eds) (2007) *Inclusive Assessment in Higher Education: A Resource for Change*, University of Plymouth SPACE Project (Staff-Student Partnership for Assessment Change and Evaluation), dostupné na: www.plymouth.ac.uk.

Normy pro odbornou způsobilost a požadavky odborné způsobilosti ve vztahu k nárokům studentů se zdravotním postižením

GMC and DIUS (2008) *Gateways to the professions: Advising medical schools: encouraging disabled students*, dostupné na: www.gmc-uk.org.

Health Professions Council (2007) *A disabled person's guide to becoming a health professional*, dostupné na: www.hpc-uk.org/publications/brochures.

Nursing & Midwifery Council (2008) *Good health and good character: guidance for educational institutions*, dostupné na: www.nmc-uk.org.

Odborné vzdělávání

Foundation Degree Forward (2008) *Inclusion by Degrees: Experiences of disabled students on Foundation degrees*, dostupné na: www.fdf.ac.uk.

Department for Education and Skills (2002) *Providing Work Placements for Disabled Students: A good practice guide for further and higher education institutions*, dostupné na: www.lifelonglearning.co.uk/placements.

Rozvoj pracovníků

Hurst, A (2006) *Towards inclusive learning for disabled students in higher education - Staff development: a practical guide*, Skill/University of Central Lancashire/HEFCE.

Informace o institucionálních postupech

Přijímací proces

Skill (2007) *A Briefing on Competency Standards and Admissions to Higher Education*, dostupné na: www.spa.ac.uk/good-practice/index.html.

Supporting Professionalism in Admissions (SPA) (2008) *Interviewing applicants for admission to undergraduate university and college courses or programmes: Good practice statement*, dostupné z: www.spa.ac.uk/good-practice/interviews.html.

Přijetí a zápis

Rose, C (2006) *Do you have a disability – yes or no? or is there a better way of asking? Guidance on disability disclosure and respecting confidentiality*, London: Learning and Skills Development Agency, dostupné na: www.lluk.org.

Profesní vzdělávání, informace a poradenství

AGCAS Disabilities Task Group (2008) *What Happens Next? A Report on the First Destinations of 2006 Disabilities Graduates*, dostupné z: www.agcas.org.uk.

ECU (2008) *Transition to Work for Disabled Students: Careers Support in Higher Education*.

Akademická a odborná podpora

Skill (1997) *The Coordinator's Handbook*, London: Skill.

ECU (2007) *The Role of the Equality Specialist in Higher Education Institutions*.

Ubytování a služby studentům

ECU (2008) *Inclusive Campus: Accommodation and Social Space*.

Monitorování a statistické údaje

ECU (2008) *Monitoring Disability Equality*.

Informace o úpravách fyzického prostředí

ECU (2009) *Managing inclusive building design for higher education*.

ECU, Learning & Skills Network (2009) *Inclusive campus: guidance report on sensory accessibility to higher education environments*.

Posuzování zdravotní bezpečnosti/rizika

Rose, C (2005) *'I don't want to sue anyone...I just want to get a life': Inclusive Risk Assessment*, London: Learning and Skills Development Agency.

Všechny odkazy na internetové stránky byly přístupné k 11. únoru 2010.

The Quality Assurance Agency for Higher Education

Southgate House
Southgate Street
Gloucester
GL1 1UB

Tel	01452 557000
Fax	01452 557000
E-mail	comms@qaa.ac.uk
Web	www.qaa.ac.uk

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany

Úřad vlády ČR

nábřeží Edvarda Beneše 4

118 01 Praha 1

Česká republika

Tel +420 224 002 316

Fax +420 224 002 207

E-mail vvz@vlada.cz

Web <http://www.vlada.cz/cz/ppov/vvzpo/uvod-vvzpo-17734/>

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany

Úřad vlády ČR
nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1
Česká republika

Tel +420 224 002 316

Fax +420 224 002 207

E-mail vvz@vlada.cz

Web <http://www.vlada.cz/cz/ppov/vvzpo/uvod-vvzpo-17734/>